

(המשך מעמוד 27)

דם במוח. אולם בהיעדר ניתוחי שלאחר-המוות, היו ונשארו ספקות לגבי הסיבות הפאטולוגיות העמוקות יותר. הי ספר של רופאו האישי מעורר שאלות רבות יותר מכפי שהוא פותר.

הרופא טוען כי ההידרדרות במצבו של רוזוולט אירעה בשישה שבועות האחרוןיים לחייו בלבד. אך יש חשש שבכך ביקש הרופא לגונן קודם כל על עצמו. בארצות-הברית פרץ ויכוח מר, שנמשך עד היום, על מצבו של רוזוולט בפגישתו האחרונה עם סטאלין וצ'רצ'יל. בעיירה הסובייטית יאלטה, בפברואר 1945, הטענה היא שרוזוולט כבר היה אז חולה אנוש. וכל בגלל עייפות ותשישות יותר לסטאלין וכי בדברים שנגזרו לאינטרסים החיוניים ביותר של ארצות-הברית והמערכת כולה. למעשה מסר רוזוולט לסטאלין ביאלטה את כל אירופה המזרחית.

הרופא שלו כתב כי "אילו היה נכון שרוזוולט גסס על גלגיו ביאלטה, הרי אני, כרופא הכפוף לשבועתי המיקצועית, לא הייתי מרשה לו לשפוך את מירצו בישיבות יום ולילה". הרופא הכחיש, בצדק, כי היתה לרוזוולט היסטוריה קודמת של שבץ, אך אין זה בטוח כי צדק כאשר כתב כי "מעולם לא היתה לרוזוולט מחלת-לב רצינית קודמת". ייתכן כי לא היה לרוזוולט התקף של אוטם-הלב (אינפארקט), אך הרופא נאלץ להתוות כי "באופן טיבי, דאגתנו היעדר קריית היתה נתונה לליבו". עובדה היא שמומחה-לב גודע נלווה אל רוזוולט ליאלטה, וגם בחופשתו האחרונה.

הלורד מוראן, רופאו האישי של צ'רצ'יל, גילה כי קיבל מעמית אמריקאי ידיעה שרוזוולט לקה בהתקף-לב שמונה חודשים לפני ועידת יאלטה, יחד עם הרחבה היפאטית ואדמה. המאורעות שעמדו להתרחש הסילו את צילן מראש. לחץ הדם והשינויים האלקטרוקארדיוגראפיים רמו, כבר ב-1931, שמערכת-הלב שלו היתה פגיעה. השינויים הפאטולוגיים ב"עורקיו היו אחראים למותו, אך לא לסיימנים ולסימפטומים אחרים שאפשר היה להבחין בהם במשך יותר משנה לפני-כן. אובדן המישקל הונצח בתצלומים, ש"צולמו ביאלטה, אך שנגנזו במשך שנים רבות. האבחנה המתבקשת היא סרטן, בייחוד לאור ההיסטוריה הארוכה של "ברונכיטיס".

התוצאות השליליות של בדיקות-דיגנאן אינן שוללות, בהכרח, גידול סרטני ברי-אות. רוזוולט היה מרבה בעישון, ובאותם הימים לא ידעו עדיין את הקשר בין עישון סופרו ובין סרטן הריאות. רופאו של רוזוולט אמר כי "העישון היה חולשתו".

במאי 1944 כתב רוזוולט ליוז'ף סטלין כי הוריד את האישיות שלו ל-20-30-5 סיגריטות ל-יום. נוכח התקפות-הכאבים במעיים אין להוציא מכלל אפשרות גם סרטן במעיים. מן הראוי שגופותיהם של אנשים חשורי בים ונתוחו אחרי המוות, כדי למנוע שמועות וניחושים. במיקרה של רוזוולט, אולם ברירה אלא להודק לפרטים שפורסמו באקראי על-ידי אנשים שונים ממקורביו. היתה גם שמועה כי גופתו אכן, נותחה, אלא שהמימצאים נגנזו.

רופא אמריקאי שם לב לגידול מעל ל-גבת-העין והימנית של רוזוולט, ששוב אי-נה נראית בתצלומים שנעשו אחרי 1943. הוא הסיק מכך שהגידול סולק באמצעות ניתוח, ורמז על האפשרות שמחלתו הסופית של רוזוולט נבעה משרידים סרטניים שגידול זה, הוא הביא לכך כמה הוכחות מסיבותיה.

מדוע שתקו הרופאים?
האשמות חמורות הוטחו נגד רוזוולט ויועציו, על כי קיבל אל עצמו תקופת-כהונה רביעית, אף שלא היה עוד בעל-כוחו. לדברי המאשימים, היה זה מעשה חסרי-אחריות ומסוכן להניח לאדם נכה, ואולי גוסס, לנהל משאומתן עם סטאלין וצ'רצ'יל ביאלטה, בוועידה שקבר עת אפת אירופה והעולם.

ויתר על כך רק לעיתים נדירות. רופאו האישי הביע דאגה רק אחרי שנסתיימו הבחירות של 1944, הרופא הי שני גילה את דאגתו רק ימים ספורים לפני מותו של רוזוולט. יתכן כי רופאים אלה סבלו מתופעה הרגילה אצל רופאים צמודים של אנשים חשובים: מכיוון שהם רואים את הפאציינט שלהם מדי יום ביומו, אין הם חשים בשנינויים החלים אצלו. רופא אחר, הרואה את האיש בפעם הראשונה, מסוגל לפעמים לקבוע אבחנה חדשה תוך דקות.

יתכן סיבה נוספת לשתיקת הרופאים. הם לא היו שופטים, ופאציינטים רבים מחר זיקים מעמד אחרי שהרופאים כבר ניבאו את מותם הקרוב. גם הרופאים שותפים לדעה כי "במקום שיסגרו חיים, יש תיקוה". מותר לרופא להיות אופטימי, ואין לגנותו על כך.

אולם בנו של רוזוולט, ג'יימס, אמר על תקופת-הכהונה הרביעית: "מעולם לא השלמתי עם העובדה שהרופאים של אבי לא אסרו עליו באופן מוחלט להציג את מועמדותו".

"פסק-דין מוות!"

קד לקבוע כיום שבריאותו של רוזוולט הידרדרה. יתכן כי עדויות מקור רבות, שניתנו לאחר-מעשה, הושפעו מידיעת התוצאות, ואינם מביעים את הרגשתם באותה תקופה עצמה.

אולם יש ערך לעדותו של בנו, פראנץ קליין, שאמר לראשי-מטהו של רוזוולט עוד באפריל 1944 שהוא מודאג במראה אביו. הוא כתב לאחר-מכן: "מערכת-הבחירות הרביעית היתה פסק-דין מוות על אבי. ראיתיו פעמיים באותה תקופה — בפעם הראשונה לפני מערכת-הבחירות, ובפעם השנייה ביום ההשבעה. בכל פעם ידעתי, בביטחון מוחלט ונורא, שאנחנו עומדים לאבד אותו".

עוזרו הפוליטיים, מדינאים זרים ועיי תונאים בכירים העידו כולם, לאחר מכן, אישי-איש כלשונו, כי מראהו באותה תקופה היה מחריד. "אפשר היה להכניס אגרוף בין צווארו וצווארוננו", אמר ראשי-ממשלת קנדה.

שרת-העבודה, שהשתתפה בישיבת הממי שלה, רשמה: "כשישבתי לידו, הרגשתי בעייפותו העצומה. הוא היה חיוור, זה היה חיוורון אפור עמוק, כשל אדם שהיה חולה זמן רב. הוא השעין את ראשו על ידו, כאילו היה זה קשה מדי להחזיקו בלי תמיכה. שפתיו היו כחולות. ידו רעד".

גם ברנארד ברוך, הכלכלן היהודי, הבי חני ברעידת ידו בעת גאום-ההשבעה. ב-7 בפברואר 1945 הבחין רופאו של צ'רצ'יל, הלורד מוראן, בסימנים מתקדמים של התקשות עורקית-המוח של רוזוולט. את התמונה החיה ביותר צייר צ'רצ'יל עצימו: "ביאלטה שמתי לב לכך שהנשיא חולה. החיוך שוב-החל, וגם התנהגותו העליונה והמקסימה, לא נטשו אותו. אולם לפניו היתה הבעה שקופה, טהורה, ולעיי תים קרובות היה מבטו תלוי בחלל..."

ראשי-מטהו של הנשיא, לעומת זאת, טר ען כי "רוזוולט היה אמנם עייף, אך כך היינו אז כלנו".

אחד מעוזריו של רוזוולט מסביר את הווייתו הגדול שעשה הנשיא לסטאלין (כאשר העיק לו את מצוריה, תמורת כניסתו למלחמה הגד נפאן): "אני מאר מין שרוזוולט לא היה מסכים לכך בצורה כה מפורשת, לולא התקרבה הוועידה לסוף פה, והוא רצה למנוע ויכוחים נוספים". בעת ההפלגה בים, בדרך חזרה, השי תפר מצבו של רוזוולט, ומראהו היה טוב. אך כמרוצת חודש מארס קבע אחד הפקידים, כי "אין הוא מסוגל לדון בענייני נים רציניים... הוא לא היה מסוגל לחוות דעה שקולה על נושאי המלחמה והשלום, שעניינו אותו במשך זמן כה רב". ידידי, ראשי-הממשלה הקנדי, ציינו: "ידידי הווייתו נראה כה רע, כל עייף ורוה, שכימעט בכיתי. ניגשתי אליו ונישקתי אותו על שתי לחייו..."

יתכן כי הווייתו על התנהגותו של רוזוולט ביאלטה, ועל מצב בריאותו בארי תם ימים, לא יסתיים לעולם. ברור כי רוזוולט האמין לסטאלין, והיה משוכנע כי הירדן הסובייטי הוא אדם ישר, המבקש בכנות לכונן בעולם את השלום והדמוקרטיה. איש אינו יכול לדעת אם חוות-דעת זו נבעה מהערכות שקולה — או שביגלל מצבו הגופני שוב לא היה רוזוולט מסוגל להבחין במציאות כמות שהיא.

ולגבי מנהיג מדיני, המחזיק בידו את גורלם של עמים, אי-היכולת לראות את המציאות, כמו שהיא, היא אסון.

במדינה

העם

דרום-אפריקה הקטנה

מי מוכן למות?

למען אפגרים יהודיים

המעסיקים יודים בניו

בשכר 40 ל"י?

אנוואר אל-סאדאת החליט לפתוח במלחמת יום-הכיפורים, לדבריו, אחרי שקרא את מצע-המערך לבחירות. שהוכתב על-ידי משה דיין, ושהסעיף הקיבוע בו היה הקמת העיר ימת בפיתחת-רפיח.

המשא-ומתן הישראלי-מצרי, בעיקבות יומת-השלום של אל-סאדאת, נעצר בפעם הראשונה כאשר עמד מנחם בגין על המשך קיומם של יישובי פיתחת-רפיח, תחת מיני-הל ישראל והגנה של צה"ל.

השבוע ראו מאות אלפי אזרחי-ישראל מעל מסכי הטלוויזיה איך נראים ישובים אלה, שלמענם פרצה מלחמה אחת, ועל-לה לפרוץ מלחמה נוספת. היה זה מראה מבעית (ראה חזרו שידור).

הם ראו את הטיפוס של הישראלי המכור: ער: אפגרי צעיר, המעסיק ילדים בני שש ושבע, העובדים עבודת-יום מפרכת בשכר של 40 ל"י, על האדמה שנגולה מהוריהם, תוך הפרת חוקי המדינה ויסודות המוסר האנושי.

תוך פחות ממאה שנה הגיע היישוב היודי בארץ מן הפרק המפואר של חלוצי ביל"ו, מקימי דגניה ומייסדי נהלל אל החרפה הקולוניאליסט של "דרום-אפריקה הקטנה" בפיתחת-רפיח.

רבבות אזרחים, שחזו במציאות זו, בוודאי שאלו את עצמם: האם אני מוכן למות למען זה?

יחסים מרחביים

אחיז של חמאמי

הקרב הרצחני הא

נגע ישראל אך

ישראל עמדה במרכזו

סעיד חמאמי, נציג אש"ף בלונדון, נרי צה בימים הראשונים של השנה כיגלל קשי ריו עם ישראלים. הצעיר משכונת ג'בליה ביה, שגורש במלחמת-העצמאות כשהיה בן שמונה, קיים בשם יאסר עראפאת את הקשרים עם שוחרי-שלום ישראלים — החליה עם אורי אבנרי, אחר-כך עם אמנון זיכרוןי, דויד שהם ואחרים.

באחד מימי ינואר נכנסו שני צעירים ערביים למישרדו בלונדון, שלפו אקדחים וירי בו. הם נמלטו.

לאיש לא היה ספק לגבי זהות הרוצי חים: אנשיו של אבו-נידאל.

צייד עולמי. אבו-נידאל היה נציג תנועת פתח בעיראק. ברבות הימים הצליחו העיראקים למשוך אותו לצידם. אבו-נידאל הפך את סניף פתח בעיראק לתנועה עצי-מאית, שמרדה בהנהגתו המתונה-יחסית של יאסר עראפאת, וישתתף בעמדה העיראקית הקיצונית. על כך גורש אבו-נידאל משורות פתח, ואף נדון למוות בהעדרו. מאז עוסק אבו-נידאל במיבצע-חיסול אנשיו, הפועלים מטעם עיראק ובעזרתה הפעילה, עורכים בעולם כולו צייד על אנשי-פתח המתונים, החומכים ברעיון הקי-מתה של מדינה פלסטנית לצד ישראל. אחרי שהרגו את חמאמי, הם קטלו את נציג אש"ף בכיווית וחיסלו מדינאי עיראקי לשעבר בלונדון. הם גם הסתננו לדרום-לבנון, ערכו שם פרובוקציות לאנשי הי-אום, כדי לחבל בהסכם שנכרת בין ערא-פאת והכוח הבינלאומי.

השבוע צל שמו של חמאמי מחדש. כאשר השתלטו אנשי פתח על שגרירות עיראק בפאריס. נפוצה הידיעה כי אחד התוקפים הוא אחיו של סעיד חמאמי, שא לנקום את דם אחיו. עיתונאים מרחבי הי-עולם התקשרו עם ידידיו של חמאמי בי-ישראל, ביקשו פרטים על האח.

פצצה במכונית. נראה כי הנהגת פתח החליטה, לא מכבר, לעבור להתקפה נגדית ולפגוע ביעדים עיראקיים בעולם, כדי להשיב מלחמה שעררה ולשתק את הי-טורו העיראקי. במכוניתו של שגריר עיראק בלונדון הוטמנה פצצה, והיוו של השגריר ניצלו בנס. ההסתערות על השגרירות בי-פאריס היתה חוליה נוספת ברשרת.

ישראל מצאה את עצמה בתפקיד בלתי-רגיל במאבק זה: היא לא היתה מעורבת. בעוד שפלסטנים ועיראקים ניסו להרוג זה את זה ברחבי העולם, יכלו הישראלים להביט במישחק בשלוות-נפש. אולם למעשה עמדה ישראל במרכז הי-מלחמה הזעירה. כי הנושא המרכזי שי-עליו נטשו הקרב הרצחני, הוא: האם מותר לפלסטנים לקיים מגעים עם יש-ראלים, כדי להשיג פיתרון של שלום בין-ישראל ופלסטין?

מדיניות

סאדאת אומר "פוס!"

לנשיא מצריים נמאס

דחשתתף בקירקס הנודד

שה ג'ימי קארטר.

האם יזינו גייסות?

אנוואר אל-סאדאת רגז. הדבר היה ניכר בבירור על פניו, כאשר התייצב לפני העיי תונאים, אחרי שיחתו עם השליח האמרי-קאי הנודד, אלפרד אהרטון. אל-סאדאת לא רגז על הישראלים, הוא רגז על האמריקאים. המישחק האמריקאי נמאס לו. ה חורשי הריזן. קשה היה לרגזו על הנשיא הרגז. נדמה לו שהאמריקאים מש-

סעיד חמאמי ז"ל

נקמה

כו אותו באף במשך תשעה חודשי ההריון של יומת-השלום שלו. אין הוא טועה. בצאתו ליומנתו, היה הנשיא המצרי משוכנע שאם לא תעתר ממשלת-ישראל לתנאי יומנתו, יכריחו אותה האמריקאים לעשות זאת בעל-כורחה. כמו כל העיר-בים, משוכנע אל-סאדאת לחלוטין כי אר-צות-הברית יכולה לעשות זאת בנקל, בכל עת. ישראל תלוייה באמריקה תלות מוח-לטה, במחירת הכסף, הנשק, ההגנה האטר-מית והסיוע המדיני. אם תציג לה ארה"ב תביעה אולטימטיבית — איך תוכל לסרב? מכאן האיסטרטגיה הבסיסית של נשיא מצריים: להציג תוכנית-שלום סבירה, הי מקובלת על ארצות-הברית, ולסמוך על וושינגטון להשיג לכך את הסכמת ישראל, אם זו לא תעתר למצוגה.

חפר, חפר, חפר. תיקוה זו נכזבה לחלוטין. אל-סאדאת לא הבין, די צורי-כו, את המציאות האמריקאית המורכבת, ואת התנאים שבהם פועלת — או אינה פועלת — הממשלה האמריקאית.